

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Versijnt maandelijks, behalve in augustus.
Samengesteld door de Stichting voor Econo-
misch Onderzoek der Universiteit van Am-
sterdam*

A. ACCOUNTANCY

IV. LEER VAN DE CONTROLE

Statistical Sampling and the Independent Auditor

Dit artikel is een herdruk van het interimrapport van de in 1956, door het American Institute of Certified Public Accountants, ingestelde commissie voor onderzoek naar de betekenis van statistische steekproefmethoden. Tot de opdracht van deze commissie behoorde onder meer het rapporteren van haar bevindingen omtrent de toepassingsmogelijkheden van statistische steekproefmethoden bij de accountantscontrole. De commissie maakt het voorbehoud dat, ofschoon haar conclusies op een uitgebreid onderzoek zijn gebaseerd, voortgezet speurwerk haar inzicht kan wijzigen.

De conclusies van de commissie zijn: Statistische technieken zijn nuttig voor bepaalde controlewerkzaamheden. Het gebruik van deze technieken is niet in strijd met de algemeen aanvaarde eisen welke aan het accountantsonderzoek worden gesteld. Wordt met behulp van een statistische methode de keuze van de te onderzoeken posten gemaakt dan houdt dit niet in dat voor de verdere verwerking van de steekproef eveneens statistische technieken moeten worden gebruikt. Er is geen verplichting om indien bij bepaalde werkzaamheden statistische methoden worden gebruikt, deze ook bij andere controlewerkzaamheden aan te wenden. Evenmin vergt het gebruik van statistische technieken bij de ene cliënt, toepassing van deze technieken bij een andere cliënt. Het toepassen van statistische methoden vereist een grotere kennis van deze methoden dan die waarover accountants op het ogenblik in het algemeen beschikken, doch het vereist niet dat zij geschoolde statistici worden. Een meer uitgebreide opleiding met betrekking tot de kennis en het toepassen van statistische steekproeven en een voortgezet onderzoek naar de aanwendingsmogelijkheden van deze steekproeven is gewenst.

A IV - 3
E 635.451 : E 741.23

The Journal of Accountancy, februari 1962

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

The need for international documentation in management accounting

Murphy, D. r. M. E. — Het doel van dit artikel is te trachten een oplossing te geven voor het leveren van excerpten van artikelen, op het gebied van de „management accounting”, in niet-Amerikaanse tijdschriften. Vele praktijkmensen, studenten en hoogleraren zijn zich niet voldoende bewust van de rijkdom aan materiaal welke voorkomt in buitenlandse tijdschriften. Deze buitenlandse publikaties zijn o.a. te verkrijgen door tijdschriften te gebruiken die beschikbaar zijn in een van de grote universiteitsbibliotheken of door buitenlandse correspondenten aan te wijzen voor bepaalde soorten artikelen. De excerpten kunnen worden geïnclassificeerd bv. in automatie, budgettering, concentratie en reorganisatie, controleleer, resultatenbepaling, operations research e.d.

Het plan moet zich richten op „management accounting” daar hier de trend in de directe toekomst zeer snel zal gaan en meer kennis zal vragen dan de theorie en de techniek kan geven. Een speciale commissie is opgericht om dit aspect van de praktijk te bestuderen.

Een bepaald beroepslichaam op het gebied van de accountancy heeft hier een unieke kans om dit plan op te zetten. Een commissie moet worden opgericht om het project te stimuleren en een eind-redacteur moet worden benoemd om te beslissen welke artikelen opgenomen zullen worden.

De accountancy heeft op het gebied van deze voorziening geen gelijke tred gehouden met de sociale wetenschappen. Op dat terrein zijn vele excerpten gepubliceerd door een groot aantal instellingen. De auteur geeft hiervan vele voorbeelden.

De opheffing van deze achterstand op het gebied van de accountancy zal ook hier een enorme stimulans geven voor de research en de uitwisseling van gezichtspunten over de gehele wereld.

Ba III - 1
E 735.2

The Accountants Journal, februari 1962

De geconsolideerde jaarrekening

Groeneveld, Prof. G. L. — Men spreekt van consolideren wanneer men de jaarrekeningen van een aantal juridisch zelfstandige vennootschappen, die in wezen een eenheid vormen, tezamen voegt op zulk een wijze, dat van gelijksoortige gegevens van de moedermaatschappij en van de daarvoor in aanmerking komende deelnemingen, onder eliminering van onderlinge transacties en posities, de totalen worden verenigd in een overzicht, dat de financiële positie en de resultaten van het geheel weergeeft. Wanneer de activa en passiva, alsook de resultaten, alleen met betrekking tot de moedermaatschappij worden gegeven spreekt men daarentegen wel van een juridische jaarrekening.

Bij de huidige ontwikkeling van het bedrijfsleven naar grotere eenheden zal de geconsolideerde jaarrekening een ruimere plaats innemen in de gepubliceerde jaarverslagen. Men beoogt ermee aan de aandeelhouders en andere financiers en geïnteresseerden een beter inzicht te geven in de positie en resultaten van het economische complex dat door de verbonden ondernemingen wordt genoemd. Heeft de geconsolideerde balans alleen maar voordelen en geen nadelen? De auteur is geneigd deze vraag in het algemeen bevestigend te beantwoorden. Een andere vraag is of met de publikatie van een geconsolideerde jaarrekening kan worden volstaan. Wat Nederland betreft, hebben we nog te voldoen aan de verplichting van het Wetboek van Koophandel, dat de geconsolideerde jaarrekening niet kent en voorschrijft, dat deelnemingen en vorderingen op ondernemingen waarin is deelgenomen, afzonderlijk moeten worden vermeld en dat moet worden toegelicht naar welke maatstaf de waardering heeft plaatsgevonden. De keuze is echter voor de praktijk niet moeilijk; een vennootschap die een geconsolideerde jaarrekening naast een juridische publiceert, schept daarmee de voorwaarden om aan alle eisen van wet en voorlichting te kunnen voldoen.

Bij de beantwoording van de vraag welke deelnemingen moeten worden geconsolideerd, kan worden gesteld, dat naar Nederlandse opvatting die deelnemingen voor consolidatie in aanmerking komen, waarin men 50 % of meer van de stemgerechtigde aandelen bezit.

De schrijver besluit met te stellen dat het karakter van de consolidatie als jaarlijkse machinerie ondermijnd is. Het bedrijfsbeleid vraagt voorlichting op korte termijn met cijfers, waarin consolidatievraagstukken zijn opgelost. Het consolidatievraagstuk is daarmee een organisatievraagstuk geworden. In de administratieve organisatie moeten de voorwaarden worden vervuld om de consolidatie mogelijk te maken. Er moet uniformiteit worden gecreëerd. Er moet eenheid zijn van begrip en terminologie. Het rekeningschema moet uniform zijn, de inhoud en het karakter van de rekeningen moeten worden omschreven. Er moet ook uniformiteit zijn, wat betreft waarderingsprincipes, calculatietechniek en periodebegrenzing.

Ba III - 3 *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, februari 1962*
E 771

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

De leer der fraus legis en de wet Richtige Heffing

Kakebeeke Van der Put, Mr. M. A. — Voor het eerst na 20 jaar hebben de Hoven te 's-Gravenhage en Amsterdam de wet Richtige Heffing weer toepasselijk verklaard; de Hoge Raad (H.R.) vernietigde echter beide arresten. Het betrof hier schenkingen van het inkomen uit waardepapieren. Dit inkomen werd krachtens een arrest van de H.R. uit 1954 beschouwd als inkomen van de begiftigde en niet als inkomen van de schenker. De fiscus poogde tevergeefs dit te voorkomen door toepassing van de wet Richtige Heffing te eisen. De H.R. casseerde de arresten met als overweging „dat het niet de bedoeling was om met deze wet te verhinderen dat op normale wijze gebruik zou worden gemaakt van toelaatbare middelen om belasting te ontgaan”. Onder „normale wijze” verstaat de H.R. volgens de auteur: op aanvaardbare wijze, overeenkomstig het doel waarvoor die (toelaatbare) middelen zijn gegeven.

Al heeft de H.R. nu uitgesproken onder welke omstandigheden de wet Richtige Heffing

niet mag worden gebruikt, daarmee weet men nog niet in welke gevallen de wet wel gehanteerd mag worden. Bij belastingontduiking, waarbij dus sprake is van leugens en bedrog is geen behoefte aan toepasselijkheid van deze wet. De wet is alleen van toepassing indien sprake is van een rehtrens ongeoorloofde wijze van ontgaan van belasting. De daarbij geschapen verhouding behoeft op zichzelf nog niet ongeoorloofd te zijn; het ongeoorloofde zit hierin, dat een verhouding wordt tot stand gebracht, die praktisch gelijk is aan een verhouding waarvoor belasting is verschuldigd, maar die door een voor de betrokkene onbelangrijke wijziging zo wordt geconstrueerd, dat naar de letter de verplichting hiervoor niet geschreven is. Naast de vorm van de handeling komt het voor het constateren van fraus legis en het toepassen van de wet Richtige Heffing dus aan op het bereikte resultaat.

In de genoemde arresten die door de H.R. gecasseerd werden was geen sprake van fraus legis omdat de toestand, waarin de schenkers zichzelf brachten niet „praktisch gelijk” was aan de toestand, waarvoor belasting verschuldigd was. Immers, de schenkers konden de vruchten niet meer als inkomen genieten.

Ba IV - 7

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-huishoudkunde, februari 1962

E 332.421.11

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Vereisten voor beursnotering

Hoop Scheffer, Mr. J. G. N. de — De voorwaarden, waaraan krachtens het Fondsenreglement van de Vereniging voor den Effectenhandel moet worden voldaan om voor een fonds beursnotering te verkrijgen, vallen in een aantal categorieën uiteen, waarvan de belangrijkste zijn vereisten met betrekking tot: *a.* emissies en introducties, *b.* prospectussen en berichten, *c.* leningsvoorwaarden, trusteees en trustacten, administratiekantoren e.d., *d.* technische uitvoering en tekst van de effecten.

Ad *a.*: Dit betreft hoofdzakelijk regels ter zake van de plaats waar en de periode gedurende welke ingeschreven kan worden alsmede de termijnen die in acht genomen moeten worden. Ad *b.*: als belangrijkste bepalingen kunnen hier worden genoemd: 1. feitelijke gegevens omtrent de uitgevende instelling, zoals naam en plaats van vestiging, datum van oprichting, bedrag van maatschappelijk, geplaatst en gestort kapitaal e.d., 2. de vastgestelde balansen en winst- en verliesrekeningen met toelichting over de laatste twee boekjaren, 3. alle verdere gegevens, wenselijk voor het vormen van een oordeel omtrent de gang van zaken bij en de financiële situatie van de uitgevende instelling. Ook met betrekking tot het te emitteren fonds moet het prospectus of bericht de nodige gegevens bevatten, o.a. het doel der emissie, de tekst van de leningsvoorwaarden, trustacte en het bedrag en/of het aantal stukken dat ter inschrijving wordt aangeboden, zomede de inschrijvingsvoorwaarden. Ad *c.*: Deze vereisten zijn zeer uitvoerig in het Fondsenreglement vastgelegd. Ad *d.*: De voorschriften hebben hier o.a. betrekking op de tekst der stukken, druktechnische uitvoering e.d.

Zodra alle geldende reglementaire voorwaarden zijn vervuld en ook de overige toepasselijke voorschriften en bepalingen zijn nagekomen, wordt door de Vereniging van de opneming in de voorlopige notering kennis gegeven. Het besluit van het Bestuur der Vereniging het fonds toe te laten tot de definitieve notering wordt genomen onder het voorbehoud van de aanwijzing tot opneming door de Minister van Financiën. Van deze aanwijzing wordt in de Staatscourant mededeling gedaan. Eerst na deze publikatie gaat het fonds van de voorlopige naar de definitieve notering over. Voor aanvullende bedragen van reeds genoteerde fondsen is de procedure uiteraard aanzienlijk eenvoudiger.

Ba V - 3

De Naamlooze Vennootschap, februari 1962

E 324.21

Takeover bids and the accountant

Sumner, R. F. — Fusies van ondernemingen, op welke wijze ook tot stand gekomen, geschieden a) teneinde de voordelen van produktie in het groot te behalen, b) teneinde te komen tot een rationelere bedrijfsvoering, of wel c) uit hoofde van de behoefte van privé-ondernemers om tijdens hun leven te zorgen voor de nodige gelden om de successie-rechten na hun overlijden te betalen. Alleen de belangrijke fusies komen ter kennis van het publiek, hoewel duizenden kleinere ondernemingen eveneens betrokken zijn bij de sterke veranderingen waaraan het gehele „zakenpatroon” gedurende de laatste tien jaren onderhevig is. Naar aanleiding van een rapport over deze materie in Groot-Brittannië samengesteld, wordt in dit artikel een beschouwing gegeven over de rol welke de accountant krachtens zijn functie, bij de fusie toebedeeld krijgt. De accountant is dan of informatie-bron ten behoeve van één bepaalde partij of wel wordt tot (strikt onpartijdig) vertrouwensman voor beide partijen. Ten aanzien van het eerstgenoemde geval worden een reeks details opge-

somd waaraan de nodige aandacht dient te worden besteed. De accountant dient bij de opzet van zijn onderzoek rekening te houden met vraagpunten betreffende het bij elkaar aansluiten van de ondernemingen (bedrijvigheid, afzetgebied, vestigingsplaats, etc.), betreffende interne aspecten van het bedrijf (salariering, pensioenen, fiscale positie, etc.) en tenslotte betreffende het totstandkomen van de overnemings-„prijs”.

Ba V - 3b
E 325.232

Accountancy, februari 1962

Het niet-royeerbare certificaat van aandeel

H a c c o ù, P r o f. D r. J. F. — Na een beschouwing over het karakter van het niet-royeerbare certificaat van aandeel, het doel van de emissie van deze certificaten, de regeling van het certificaatwezen en de positie van het administratiekantoor komt de auteur tot de navolgende conclusie:

Hoewel de opzet met het creëren van het niet-royeerbare certificaat van aandeel is geweest de vermogensverschaffers het stemrecht te ontnemen zou deze nieuwe figuur in de ontwikkeling kunnen passen mits het administratiekantoor met grote deskundigheid en volledig onafhankelijk een nieuwe machtsfactor in de algemene vergadering van aandeelhouders zou vormen, welke zich zou toeleggen op het behartigen van de belangen van de collectiviteit van aandeelhouders. Dit betekent in feite, dat in een dergelijke structuur het administratiekantoor geen commissariaat van de desbetreffende onderneming mag aanvaarden, omdat dan zijn positie te sterk met andere belangen zou worden verweven.

Hoewel de Vereniging voor den Effectenhandel ernaar streeft de onafhankelijkheid te verzekeren, moet toch worden vastgesteld, dat de door haar gemaakte regeling in essentie niet ver genoeg gaat. Immers, als gevolg van de niet-royeerbaarheid der certificaten moet de verantwoordelijkheid van het administratiekantoor verder gaan dan uitsluitend het passief optreden als intermediair, zoals zulks het geval is bij de royeerbare certificaten; het zal actief de belangen van de certificaathouders moeten behartigen.

Ba V - 36 *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, februari 1962*
E 325.23

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Artikel 12 van het Verdrag van Rome van 25 maart 1957 en zijn betekenis voor het tarief van invoerrechten van 1 maart 1960

H e i d e, M r. H. t e r — De geleidelijke opbouw van het buitentarief van de E.E.G. gaat gepaard met de toepassing van een gemeenschappelijke tarievenomschrijving, de zgn. Brusselse nomenclatuur van 1955 welke ook tot grondslag diende voor het Benelux-tarief van 1 maart 1960.

Vergelijking van dit niveau van invoerrechten met het nationale tariefniveau van 1 januari 1957, de richtdatum waarop de lid-staten van de E.E.G. zich hebben vastgelegd voor de opbouw van het buitentarief, doet zien dat ondanks nauwkeurige transponering verhogingen hebben plaats gevonden die in strijd geacht kunnen worden met art. 12 van het E.E.G.-verdrag dat bepaalt dat de lid-staten zich onthouden van de invoering resp. verhoging van rechten en heffingen.

De schrijver vestigt de aandacht op twee in dit kader interessante vragen nl. of de Tariefcommissie hier de competente rechter is en of de individuele burgers aan art. 12 rechtstreeks rechten ontnemen waarvan zij aan de rechter de handhaving kunnen vragen.

Gesteld kan worden dat het hier gaat om volkenrecht waarbij, in geval van toetsing, aan het E.E.G.-verdrag door het meer multilaterale karakter ervan een hogere orde moet worden toegekend dan aan het Benelux-protocol. Daarnaast dient echter iedere verdragsbepaling geïnterpreteerd te worden teneinde te onderscheiden tussen rechtstreeks toepasbare of zelfwerkende en niet-zelfwerkende.

De schrijver wijst ook op een z.i. nieuw verschijnsel, nl. dat in art. 177 van het E.E.G.-verdrag het Hof van Justitie bevoegd is verklaard bij wijze van prejudiciële beslissing een uitspraak te doen over de uitlegging van dit verdrag.

Ba VI - 1
E 433.421

Maandblad voor Belastingrecht, januari 1962

Drie aspecten van het begrip „onderneming” in de Europese verdragen

W a s s e n a e r v a n C a t w i j c k, M r. A. J. O. b a r o n v a n — De schrijver behandelt het begrip onderneming in twee van de drie Europese verdragen, t.w. het E.G.K.S.- en het E.E.G.-verdrag en omschrijft daartoe de onderneming „als het geheel van de middelen

(zowel persoonlijke als zakelijke) waarvan de ondernemer zich bedient bij zijn optreden in het maatschappelijk verkeer, dat erop gericht is winst te maken”.

In geen van beide verdragen wordt het begrip onderneming wezenlijk gedefinieerd; indien men nochtans aan dit begrip inhoud wil geven, dient bedacht te worden dat de verschillende verdragsartikelen niet steeds hetzelfde aspect van de ondernemersactiviteit belichten hetgeen er toe kan leiden dat een complex van middelen afwisselend als geen, één of meer dan één onderneming wordt aangemerkt.

De schrijver onderscheidt drie criteria of aspecten, t.w. het organisatorische of economische, waarbij de eenheid van beleid en derhalve van marktgedrag van de onderneming op de voorgrond treedt; het technische, waarbij het accent meer valt op de onderlinge samenhang tussen de productiefasen van de onderneming en het juridische criterium, waarbij het accent valt op de persoon van de ondernemer.

Van een aantal artikelen in beide verdragen wordt vastgesteld volgens welk criterium of welke criteria het begrip onderneming zou moeten worden uitgelegd. Bij de concentratie van ondernemingen ex art. 66 van het E.G.K.S.-verdrag moet naar alle drie de criteria worden beoordeeld: toepassing van het juridisch criterium bij een fusie, het technisch criterium bij het verwerven of huren van een productie-apparaat en het economisch criterium bij het verwerven van de zeggenschap in een andere onderneming.

Ba VI - 5
E 433.421

De Naamlooze Venootschap, januari 1962

Het kartelbeleid in Nederland

Muiswinkel, Prof. Dr. F. L. van — De schrijver stelt, dat het in het algemeen niet zonder meer te bepalen valt of het kartel een kind van de nood is dan wel een welbewuste poging tot het opbouwen van een machtspositie ten koste van de consument. In het Nederlandse kartelbeleid vindt men deze spanning weerspiegeld.

Blijkens het Verslag over de toepassing van de Wet economische mededinging bedroeg het totaal aantal aangemelde landelijke mededingingsregelingen per 1 januari 1961 856. Uit het Verslag blijkt, dat het prijskartel het meeste voorkomt. Tegen geen enkel prijskartel behoefde echter een formele maatregel genomen te worden. Dit gold niet voor de onderwerpen die liggen in de sfeer van het groot- en kleinhandelsapparaat zoals het belemmeren van bepaalde bedrijfsvormen en het verhinderen van het rechtstreeks leveren of betrekken van goederen met passering van bepaalde handelsschakels. Verschillende groothandelschakels willen het kartel hanteren om de door de economische ontwikkeling bedreigde grossiersstand kunstmatig in leven te houden.

De Nederlandse wetgeving op het terrein van de economische mededinging is een misbruikwetgeving en geen verbodswetgeving. Dientengevolge kon ieder geval afzonderlijk worden bezien. Het door de Nederlandse overheid gevoerde kartelbeleid verdient in het algemeen dan ook de instemming van ieder aan wie en het ondernemersbelang en het algemeen belang ter harte gaat.

Ba VI - 5
E 633.211

Maatschappij Belangen, februari 1962

Het E.E.G.-verdrag en werkzame mededinging

Blaisse, Mr. P. A. — De overheid dient te waken voor het algemeen belang en heeft uit dien hoofde een taak bij het vormen van een zodanige markt- en prijsstructuur dat een werkzame mededinging wordt bevorderd. Ook internationaal wordt gestreefd naar een evenwichtig concurrentiebeleid, waarvan de schrijver een overzicht geeft. Met name worden behandeld de E.E.G.-bepalingen terzake van de mededinging, de eerste uitvoeringsverordening ex art. 85 en 86, de verticale prijsbinding en het open-prijs-systeem.

De E.E.G.-bepalingen vertonen duidelijke sporen van ondoordacht haastwerk; de leemtes moeten in de uitvoeringsverordeningen worden aangevuld. De eerste poging daartoe acht de schrijver slechts ten dele geslaagd; het overgangsrecht is gebrekkig gesteld, kenmerkend is het gemis aan rechtszekerheid, ieder processueel recht ontbreekt terwijl tenslotte de competentie tussen Europese organen enerzijds en de afzonderlijke lid-staten anderzijds niet duidelijk afgebakend is. Een gelijkvormig mededingingsbeleid zal hierdoor worden bemoeilijkt.

Terzake van de verticale prijsbinding gaan de Europese Commissie en de Raad van Ministers ervan uit dat dit systeem valt onder de werkingssfeer van art. 85 voor zover de handel tussen de lid-staten hierdoor ongunstig kan worden beïnvloed.

Het open-prijs-systeem kan de basis zijn voor een gezonde vorm van concurrentie. Het kernpunt van deze vorm van samenwerking, zoals ontwikkeld in de Verenigde Staten en Duitsland, is het uitwisselen van marktgegevens tussen bedrijven welke zich in een gelijke

fase van het productieproces of het distributieapparaat bevinden, waardoor de doorzichtigheid van de markt kan worden bevorderd en onverantwoord prijsbederf tegengegaan. De schrijver meent dat dit systeem niet strijdig is met de anti-kartel-wetgeving in de Euro-markt, indien aan twee essentiële voorwaarden is voldaan, nl. dat de uitwisseling van gegevens alleen betrekking heeft op afgesloten transacties en dat iedere deelnemer zijn absolute vrijheid van handelen behoudt. Van strijdigheid op grond van verkregen uniforme prijsniveaus kan alleen sprake zijn indien het bewijs geleverd wordt dat tussen de deelnemers een terzake gerichte schriftelijke of mondelinge wilsovereenstemming bestaat.

Ba VI - 5

Maandschrift Economie, februari 1962

E 626.331 : E 433.421

Marketing has a new look

Boschen, A. L. — In dit artikel wordt, naar aanleiding van een onderzoek bij 28 Amerikaanse bedrijven, de betekenis van de controller, voor het marktonderzoek, nader belicht. Geconstateerd wordt, dat de betekenis van het marktonderzoek de laatste jaren aanmerkelijk is toegenomen, mede daardoor ziet de bedrijfssector, welke zich hiermede bezig houdt, zich meer en meer geplaatst voor vraagstukken betreffende kosten, winsten en rendement. Hier nu kan de controller een belangrijke informatieve taak vervullen; hij zal evenwel zijn begrippenapparaat, hetwelk in de productiesfeer is ontwikkeld en toegepast, dienen aan te passen aan de specifieke functies van het marktonderzoek. De resultaten, welke door de controller reeds behaald zijn ter verbetering van productie- en kostenstandaards, kunnen ook ten goede komen aan de vaststellingen van de te verkopen hoeveelheden. Gedetailleerde hoeveelhedsbepalingen gecombineerd met daarbij behorende bruto-winstgegevens zijn te verkiezen boven in geld uitgedrukte omzettotalen. Tot de andere problemen van deze sector, waartoe de controller een waardevolle bijdrage kan leveren, behoort o.m. het vraagstuk van de afzetvergroting. De overwegingen welke hier van kracht zijn, verschillen niet met die terzake van de aanschaf van duurzaam-slijtende produktiemiddelen: in beide gevallen worden relatief aanzienlijke bedragen voor lange tijd gebonden, en zijn rendementsberekeningen een belangrijk hulpmiddel bij de te nemen beslissingen.

Ba VI - 12

The Controller, februari 1962

E 641.254

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Structuur van naamloze vennootschap-onderneming

Valkhoff, Prof. Mr. J. — Dit artikel is een beschouwing naar aanleiding van de dissertatie van Mr. Dr. I. A. C. van Haren over „Personneelsbeleid en Ondernemingsstructuur”.

Een ondernemingsrecht is er eigenlijk niet in Nederland. Privaatrechtelijk wordt de onderneming niet als een juridische eenheid beschouwd. In het arbeidsrecht en de sociaal-economische wetgeving komt de onderneming meer en meer naar voren, zij het in uiteenlopende betekenissen: commercieel-organisatorische eenheid, technisch-organisatorische eenheid, enz. Nu rijst de vraag: wanneer men een vernieuwing van de juridische structuur van de onderneming wil, moet dit dan in het N.V.-recht gebeuren? Prof. Valkhoff beantwoordt deze vraag bevestigend: op menig ander terrein is het privaatrecht ook reeds gesociologiseerd. Het gaat hier om medezeggenschap van de factor arbeid in de onderneming.

Van Haren baseert zich voor een nieuwe juridische structuur van de onderneming op de in de praktijk ontstane belangendivergentie tussen de onderneming in vermogensrechtelijke zin en de onderneming in personenrechtelijke zin. Beide eenheden moeten nevenschikkend zijn. Het doel van de onderneming in personenrechtelijke zin is beperkt: eerbiediging van de persoonlijkheid in de onderneming. Voor de rechtsregeling van de onderneming in personenrechtelijke zin zoekt Van Haren aansluiting bij de Wet op de Ondernemingsraden, met inschakeling van een gespecialiseerd, bij voorkeur rechtelijk, orgaan als beroepsinstantie, beslissend na optreden van een algemene vergadering van ondernemingsgenoten en een commissie van goede diensten bij kennelijk onredelijke gezagsuitoefening. Voor de rechtsregeling in vermogensrechtelijke zin bepleit Van Haren enkele wijzigingen in het N.V.-recht ten aanzien van de commissarissen.

Prof. Valkhoff heeft tegen de voorstellen van Van Haren slechts als bezwaar, dat zij zo weinig continu aansluiten bij het bestaande privaatrecht en publiekrecht.

Ba VII - 4

Sociaal Maandblad Arbeid, 25 februari 1962

E 641.216. 2